

CHIẾN LƯỢC ĐẠI KHAI PHÁT MIỀN TÂY CỦA TRUNG QUỐC GIAI ĐOẠN 2011 - 2020

TH.S NGUYỄN THANH GIANG
Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Dại khai phát miền Tây là một trong những chiến lược phát triển kinh tế - xã hội vùng miền quan trọng của Trung Quốc chính thức được thực hiện vào đầu năm 2000 với mục đích “*dùng năng lực phát triển kinh tế dư thừa của vùng duyên hải miền Đông để nâng cao trình độ phát triển kinh tế - xã hội của miền Tây, củng cố quốc phòng*”⁽¹⁾. Nội dung chính của chiến lược này là phát triển cơ sở hạ tầng, cải thiện môi trường đầu tư, bảo vệ môi trường sinh thái, tăng cường giáo dục, văn hoá, y tế, đồng thời thu hút nhân tài từ các tỉnh khác về miền Tây làm việc. Trải qua 10 năm đầu thực hiện (2000-2010), kinh tế - xã hội khu vực miền Tây phát triển nhanh chóng, mức sống của người dân được cải thiện đáng kể, xây dựng cơ sở hạ tầng giao thông, thủy lợi có bước tiến vượt bậc, tạo nền tảng tốt để Trung Quốc tiếp tục triển khai chiến lược này trong các giai đoạn tiếp theo. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, chênh lệch phát

triển giữa miền Đông và miền Tây vẫn còn khá lớn, miền Tây vẫn là khu vực kém phát triển và tương đối lạc hậu, được coi là một trong những điểm khó và trọng điểm của công cuộc xây dựng toàn diện xã hội khá giả ở Trung Quốc⁽²⁾.

Để đảm bảo hoàn thành mục tiêu tổng thể và tiếp tục triển khai thuận lợi giai đoạn tiếp theo, sau khi kết thúc giai đoạn 1, tháng 7-2010, Trung ương Đảng và Quốc Vụ viện Trung Quốc đã tổ chức Hội nghị Công tác đại khai phát miền Tây, ban hành “*Một số ý kiến của Trung ương Đảng và Quốc Vụ viện về việc đi sâu thực thi đại khai phát miền Tây*”, từng bước làm rõ hơn mục tiêu tổng thể, nhiệm vụ chủ yếu của đại khai phát miền Tây trong giai đoạn 2011-2020, xác định phương hướng, điều chỉnh chính sách, biện pháp nhằm đưa kinh tế-xã hội khu vực này phát triển ổn định, nhanh chóng và lâu dài. Với bối cảnh môi trường trong nước và quốc tế mới, đại khai phát miền Tây giai đoạn 10 năm tiếp theo có những đặc điểm mới khác

với 10 năm trước. Bài viết này phân tích bối cảnh thực hiện chiến lược đại khai phát miền Tây giai đoạn mới, trình bày phương hướng và những đặc điểm mới của chiến lược này trong giai đoạn 10 năm tiếp theo.

I. BỐI CẢNH THỰC HIỆN CHIẾN LƯỢC ĐẠI KHAI PHÁT MIỀN TÂY GIAI ĐOẠN MỚI

1. Kinh tế thế giới bước vào thời kỳ hậu khủng hoảng tài chính

Trong thời kỳ hậu khủng hoảng, mô hình tăng trưởng kinh tế thế giới và cục diện phát triển thế giới diễn ra sự điều chỉnh sâu sắc, sự trỗi dậy của Trung Quốc đang đứng trước cơ hội mới. Bắt đầu từ năm 2009, tăng trưởng kinh tế của các nền kinh tế chính của thế giới đều đã phục hồi ở các mức độ khác nhau. Tuy nhiên khủng hoảng tài chính tiền tệ và nợ công châu Âu đã làm lung lay địa vị bá chủ kinh tế của Mỹ, cộng đồng chung châu Âu, đẩy nhanh tiến trình phát triển đa cực hóa nền kinh tế toàn cầu, bốn nước Trung Quốc, Nga, Ấn Độ và Braxin (BRIC) đã trở thành lực lượng quan trọng đóng góp vào sự phục hồi tăng trưởng kinh tế thế giới, cố gắng hiển của Trung Quốc trong sự tăng trưởng kinh tế thế giới sẽ tiếp tục chiếm giữ vị trí số 1 trong một thời kỳ tương đối lâu dài nữa⁽³⁾. Trung tâm hệ thống phân công ngành nghề và các yếu tố sản xuất như vốn, kỹ thuật, nhân tài thế giới sẽ chuyển dịch về các nước đang phát triển, theo nhiều dự báo, Trung

Quốc sẽ trở thành điểm nóng của kinh tế thế giới trong tương lai. Môi trường kinh tế thế giới trong thời kỳ hậu khủng hoảng có lợi cho sự phát triển của Trung Quốc, khủng hoảng tài chính đã tạo cơ hội chiến lược hiếm có cho sự trỗi dậy của Trung Quốc.

2. Xã hội Trung Quốc bước vào thời kỳ hậu cải cách

Theo các học giả Trung Quốc, hiện nay nước này đã bước vào thời kỳ hậu cải cách, trong đó, kinh tế bước vào giai đoạn điều chỉnh chiến lược, sự phát triển của đất nước sẽ chú trọng nhiều hơn đến chất lượng, hiệu quả, kết cấu phát triển kinh tế và sự phát triển hài hòa giữa kinh tế và xã hội. Theo Quy hoạch 5 năm lần thứ XI về phát triển kinh tế-xã hội Trung Quốc (2006-2010), năm 2010 Trung Quốc hoàn thành bước chuyển biến từ thể chế kinh tế kế hoạch sang thể chế kinh tế thị trường, xây dựng nên một thể chế kinh tế thị trường XHCN hoàn thiện. Từ năm 1978-2009, mặc dù kinh tế Trung Quốc đã trải qua 31 năm cải cách, đã xây dựng thể chế kinh tế thị trường XHCN, nhưng không có nghĩa là đã kết thúc cải cách, mà sẽ bước sang một thời kỳ cải cách mới, đó là thời kỳ hậu cải cách. Chủ đề, tính chất, nhiệm vụ và con đường cải cách của thời kỳ hậu cải cách đều diễn ra những thay đổi mới, biểu hiện ở bốn phương diện sau: *Một là*, chủ đề của thời kỳ hậu cải cách là *hài hòa mới*, thông qua thực hiện *hài hòa mới*, sẽ loại

bỏ những mâu thuẫn và nhân tố không hài hòa của thời kỳ cải cách trước đó. *Hai là*, tính chất của thời kỳ hậu cải cách là điều chỉnh kết cấu sức sản xuất, phát huy đầy đủ vai trò yếu tố sản xuất tiên tiến, nâng cao chất lượng phát triển kinh tế. *Ba là*, nhiệm vụ của thời kỳ hậu cải cách là hoàn thiện sự nhất thể hóa trong thời kỳ thể chế kinh tế thị trường, giải quyết vấn đề mất cân bằng, thúc đẩy nhất thể hóa thành thị- nông thôn, nhất thể hóa phát triển giữa các vùng miền, nhất thể hóa kinh tế - xã hội, bình đẳng hóa phân phối thu nhập, thực hiện cùng giàu có. *Bốn là*, con đường của thời kỳ hậu cải cách là tập trung hóa, thâm nhập hóa và dung hợp hóa, áp dụng các biện pháp dùng chất lượng để giành lấy thắng lợi, thông qua chuyển đổi từ tăng trưởng theo mô hình số lượng sang tăng trưởng theo mô hình chất lượng.

3. Dân tộc Trung Hoa bước vào thời đại phục hưng dân tộc

Nhìn lại lịch sử, hơn 200 năm trước Trung Quốc GDP của Trung Quốc đứng đầu thế giới (chiếm khoảng 1/3 GDP toàn cầu), tuy nhiên sau này Trung Quốc dần bị suy yếu do chiến tranh Nha phiến và các nước đế quốc phương Tây xâm xé. Dân tộc Trung Hoa sau khi nước Trung Quốc mới được thành lập năm 1949 đã bước vào thời đại phục hưng. Theo tính toán của một số học giả Mỹ, đến năm 2030, GDP của Trung Quốc sẽ chiếm 25% GDP toàn cầu, đến năm

2040, GDP của nước này sẽ chiếm 40% GDP toàn thế giới⁽⁴⁾, một lần nữa trở thành nền kinh tế số 1 toàn cầu. Hiện nay, Trung Quốc đang ở trong thời kỳ then chốt phục hưng dân tộc, điều này quyết định nền kinh tế Trung Quốc sẽ còn phải tiếp tục trải qua quá trình phát triển với tốc độ cao trong 30 năm tới nữa, điều này tạo cơ hội thời đại cho sự phát triển nhanh chóng của miền Tây.

4. Kinh tế miền Tây bước vào thời kỳ phát triển nhanh chóng

Mười năm tiếp theo (2011-2020) là giai đoạn đi sâu, tăng tốc phát triển của chiến lược đại khai phát miền Tây, cũng là giai đoạn khởi động sự chuyển dịch trọng tâm kinh tế của Trung Quốc từ miền Đông về miền Tây, phát triển kinh tế miền Tây sẽ trở thành trọng điểm chiến lược phát triển quốc gia của Trung Quốc. Do chịu ảnh hưởng của giá đất lên cao, nhân tố giá thành lao động tăng cao ở khu vực duyên hải miền Đông, sẽ ngày càng có nhiều doanh nghiệp và ngành nghề bắt đầu chuyển dịch về khu vực nội địa miền Tây. Nhân tố thu hút các ngành nghề tiến hành chuyển dịch về miền Tây không chỉ có ưu thế giá thành, chi phí của khu vực nội địa miền Tây, mà còn bao gồm cả nguyện vọng muốn khai phát thị trường miền Tây của các doanh nghiệp. Vì vậy, sự chuyển dịch ngành nghề lần này không những có thể nhanh chóng hoàn thành tái bố cục và nâng cấp ngành nghề của Trung Quốc, mà còn có ý nghĩa vô cùng tích cực

đối với việc thúc đẩy sự phát triển cân bằng kinh tế giữa miền Đông và miền Tây, làm phân vinh kinh tế miền Tây.

II. PHƯƠNG HƯỚNG THỰC THI CHIẾN LƯỢC ĐẠI KHAI PHÁT MIỀN TÂY GIAI ĐOẠN MỚI

Trên cơ sở những thành tựu đạt được trong giai đoạn 10 năm đầu, Hội nghị Công tác đại khai phát miền Tây (tháng 7-2010) này đã xác định rõ định vị chiến lược và mục tiêu tổng thể cùng các biện pháp chính sách mới của đại khai phát miền Tây. Văn kiện Hội nghị nhấn mạnh 10 năm tới là *thời kỳ then chốt của xây dựng toàn diện xã hội khá giả*, cũng là *thời kỳ then chốt tiếp tục kế thừa sáng tạo phát triển miền Tây*.

Định vị chiến lược đại khai phát miền Tây giai đoạn 10 năm tiếp theo được xác định đại khai phát miền Tây có vị trí *ưu tiên* trong chiến lược tổng thể phát triển nhịp nhàng giữa các vùng miền, có vị trí *nền tảng* trong thúc đẩy xã hội hài hòa, có vị trí *đặc thù* trong thực hiện phát triển bền vững của Trung Quốc.

Tư tưởng chỉ đạo thực hiện đại khai phát miền Tây giai đoạn 10 năm tiếp theo được đề ra là: Cần phải tăng cường hơn nữa năng lực tự phát triển của miền Tây, lấy cải thiện dân sinh làm hạt nhân, lấy tiến bộ khoa học kỹ thuật là trụ cột, từng bước hoàn thiện chính sách, đẩy mạnh đầu tư, tăng cường hỗ trợ, thực hiện “6 chú trọng, 6 ra sức”, bao gồm: Chú trọng hơn nữa xây dựng cơ sở hạ tầng, ra sức nâng cao năng lực bảo đảm phát triển; chú trọng hơn nữa xây dựng

sinh thái và bảo vệ môi trường, ra sức xây dựng tấm lá chắn an toàn sinh thái quốc gia và quê hương tươi đẹp; chú trọng hơn nữa điều chỉnh kết cấu kinh tế và tự chủ sáng tạo, ra sức thúc đẩy phát triển ngành nghề ưu thế đặc sắc; chú trọng hơn nữa phát triển sự nghiệp xã hội, ra sức thúc đẩy bình đẳng hóa dịch vụ công cơ bản và cải thiện dân sinh; chú trọng hơn nữa ưu hóa bố cục khu vực, ra sức bồi dưỡng các điểm tăng trưởng kinh tế mới; chú trọng hơn nữa sáng tạo thể chế cơ chế, ra sức mở rộng mở cửa đối nội đối ngoại, thúc đẩy kinh tế miền Tây phát triển vừa tốt vừa nhanh và xã hội ổn định hài hòa.

Mục tiêu tổng thể của đại khai phát miền Tây giai đoạn mới được khái quát là “bước lên 3 tầm cao mới”, cụ thể như sau: *Một là, thực lực kinh tế tổng hợp khu vực miền Tây bước lên một tầm cao mới*, đến năm 2015, bước đầu hình thành hệ thống ngành nghề đặc sắc ở miền Tây, tổng lượng kinh tế tăng gấp đôi năm 2008. Đến năm 2020, xây dựng cơ sở hạ tầng ở miền Tây hoàn thiện hơn nữa, cơ bản hoàn thành hệ thống ngành nghề hiện đại, xây dựng các cơ sở năng lượng, cơ sở chế biến tài nguyên chuyên sâu, cơ sở chế tạo trang thiết bị và cơ sở ngành nghề mới nổi mang tính chiến lược trọng yếu quốc gia. *Hai là, trình độ và chất lượng cuộc sống nhân dân bước lên một tầm cao mới*, thu hẹp chênh lệch năng lực dịch vụ công cơ bản so với miền Đông, thu nhập của cư dân thành thị và nông thôn tăng trưởng nhanh, từng bước rút ngắn khoảng cách tốc độ phát triển

kinh tế, đến năm 2020 cơ bản thực hiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả. *Ba là, bảo vệ môi trường sinh thái bước lên tầm cao mới*, khống chế xu thế xấu đi của môi trường sinh thái, quản lý tổng hợp khu sinh thái trọng điểm đạt được bước tiến triển tích cực, tỉ lệ bao phủ rừng đạt khoảng 19%, tỉ lệ hao phí năng lượng trên một đơn vị GDP của khu vực giảm rõ rệt.

Phương châm chính sách thực thi đại khai phát miền Tây giai đoạn 10 năm tiếp theo, được Thủ tướng Ôn Gia Bảo xác định như sau:

Một là, bồi dưỡng các ngành nghề ưu thế đặc sắc, phát triển ngành nông nghiệp chăn nuôi, hiện đại hoá công nghiệp và ngành dịch vụ, đẩy nhanh xây dựng hệ thống các ngành nghề hiện đại, chuyển biến ưu thế tài nguyên của miền Tây sang ưu thế kinh tế. *Hai là*, lấy bảo đảm và cải thiện dân sinh làm điểm xuất phát và đích đến; phát triển sự nghiệp xã hội, giúp cho quần chúng nhân dân đều được hưởng thành quả của cải cách mở cửa. *Ba là*, lấy cải cách mở cửa làm động lực, phát huy đầy đủ vai trò Chính phủ thúc đẩy và cơ chế thị trường, tăng cường toàn diện sức sống của đại khai phát miền Tây. *Bốn là*, lấy xây dựng sinh thái và bảo vệ môi trường làm cơ sở, thúc đẩy sự tương hỗ giữa phát triển và bảo vệ, tăng cường toàn diện năng lực phát triển bền vững. *Năm là*, lấy khu kinh tế trọng yếu làm động cơ phát triển, thực hiện sự kết hợp giữa thúc đẩy tổng thể với đột phá có trọng điểm, nâng cao lợi ích tổng hợp của đại khai phát miền Tây.

Các nội dung trên là tư tưởng chỉ đạo quan trọng để các địa phương xây dựng kế hoạch thực thi chiến lược phát triển miền Tây trong giai đoạn tiếp theo.

III. NHỮNG ĐẶC ĐIỂM MỚI CỦA ĐẠI KHAI PHÁT MIỀN TÂY GIAI ĐOẠN 2011-2020

Qua so sánh đối chiếu mục tiêu, tư tưởng chỉ đạo và biện pháp chính sách giữa 2 giai đoạn, có thể thấy, nội dung thực thi đại khai phát miền Tây trong 10 năm tiếp theo có sự hoàn thiện và cụ thể hơn, mức độ hỗ trợ chính sách của Nhà nước cũng được tăng cường hơn. Theo đánh giá của các học giả Trung Quốc, các nội dung và chính sách mới của đại khai phát miền Tây giai đoạn này có thể được khái quát trong “8 chữ hơn” đó là: *Mức độ lớn hơn, lĩnh vực rộng hơn, ưu đãi nhiều hơn, khởi điểm cao hơn, tầm nhìn rộng hơn, tư duy mới hơn, bố cục ưu hóa hơn, chiếu cố toàn diện hơn*⁽⁵⁾.

So sánh với giai đoạn trước, đặc điểm mới của Chiến lược đại khai phát miền Tây giai đoạn 2011-2020, biểu hiện cụ thể ở 8 phương diện sau đây:

1. Định vị chiến lược đại khai phát miền Tây giai đoạn mới đúng tầm hơn

Lãnh đạo Trung Quốc đã xác định rõ ràng, đúng tầm vị trí chiến lược quan trọng đặc thù của đại khai phát miền Tây trong sự phát triển chung của cả nước.

Thứ nhất, định vị đại khai phát miền Tây từ tầm cao phát triển quốc gia, nêu rõ đại khai phát miền Tây là công việc của cả nước, chứ không chỉ là của riêng

miền Tây. Tổng Bí thư ĐCS Trung Quốc - Hồ Cẩm Đào chỉ rõ, không có sự ổn định của miền Tây thì sẽ không có sự ổn định của cả nước, không có sự khá giả của miền Tây thì sẽ không có sự khá giả của cả nước, không có hiện đại hóa của miền Tây thì sẽ không có hiện đại hóa của cả nước, đi sâu thúc đẩy chiến lược đại khai phát miền Tây, có liên quan đến đại cục phát triển của Trung Quốc.

Thứ hai, định vị đại khai phát miền Tây từ góc độ phát triển kinh tế-chính trị-xã hội, xác định chiến lược này phải thực hiện sự phát triển hài hòa, toàn diện giữa kinh tế, xã hội và môi trường của miền Tây. Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới phải thúc đẩy kinh tế khu vực miền Tây phát triển vừa tốt vừa nhanh và xã hội ổn định hài hòa.

Thứ ba, định vị đại khai phát miền Tây từ tầm cao chiến lược toàn phương vị phát triển lâu dài của Trung Quốc, nêu rõ thúc đẩy chiến lược này có ý nghĩa hiện thực trọng đại và ý nghĩa lịch sử sâu sắc, lâu dài. Thúc đẩy toàn diện chiến lược đại khai phát miền Tây, không những có lợi cho việc thúc đẩy sự phát triển của bản thân miền Tây, mà còn có thể mở rộng không gian rộng lớn cho sự phát triển của cả Trung Quốc. Khu vực miền Tây trong tương lai sẽ là điểm tăng trưởng mới của kinh tế Trung Quốc. Trước hết, hiện nay miền Tây vẫn còn ưu thế phát triển sau⁽⁶⁾ đó là: ưu thế phát triển sau so với các quốc gia khác và ưu thế phát triển sau so với vùng duyên hải miền Đông, cho nên trong tương lai miền Tây sẽ là đội quân chủ

lực trong tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc.

Thứ tư, định vị đại khai phát miền Tây từ góc độ an ninh quốc gia của Trung Quốc, nó ý nghĩa chiến lược quan trọng trong bảo đảm an ninh quân sự, kinh tế, xã hội Trung Quốc. Điều kiện địa lý tự nhiên và đặc điểm dân tộc của miền Tây đã quyết định nó là tấm lá chắn sinh thái, bức bình phong an ninh quốc phòng của Trung Quốc. Trong giai đoạn mới thực hiện đại khai phát miền Tây, Chính phủ Trung Quốc sẽ đẩy nhanh xây dựng bảo đảm an ninh sinh thái quốc gia, lấy xây dựng sinh thái và bảo vệ môi trường làm cơ sở, thúc đẩy đồng thời giữa phát triển và bảo vệ, tăng cường toàn diện năng lực phát triển bền vững của miền Tây. Đồng thời, nó sẽ quán triệt toàn diện chính sách dân tộc và chính sách tôn giáo, thúc đẩy các dân tộc chung sống hòa thuận, phát triển hài hòa, trên cơ sở đó để bảo đảm an ninh quốc phòng của Trung Quốc.

2. Mục tiêu phấn đấu của đại khai phát miền Tây giai đoạn mới rõ ràng hơn

Tại Hội nghị đại khai phát miền Tây (tháng 7-2010), Tổng Bí thư Hồ Cẩm Đào đã xác định rõ mục tiêu tổng thể của đại khai phát miền Tây trong giai đoạn 10 năm tới sẽ thực hiện bước nhảy vọt lớn lên ba tầm cao mới là: *Một là, thực lực kinh tế tổng hợp khu vực miền Tây bước lên một tầm cao mới*, xây dựng cơ sở hạ tầng ở miền Tây hoàn thiện hơn nữa, cơ bản hoàn thành hệ thống ngành nghề hiện đại, xây dựng các cơ sở năng

lượng, cơ sở chế biến tài nguyên chuyên sâu, cơ sở chế tạo trang thiết bị và cơ sở ngành nghề mới nổi mang tính chiến lược trọng yếu quốc gia. *Hai là, trình độ và chất lượng cuộc sống nhân dân bước lên một tầm cao mới*, thu hẹp chênh lệch năng lực dịch vụ công cơ bản so với miền Đông. *Ba là, bảo vệ môi trường sinh thái bước lên tầm cao mới*, khống chế xu thế xấu đi của môi trường sinh thái.

Như vậy, xuất phát từ tất cả các phương diện kinh tế, xã hội và bảo vệ môi trường, Trung Quốc đã xác định rõ ràng hơn nhiệm vụ và phương hướng đi sâu thúc đẩy bước tiếp theo đại khai phát miền Tây trong giai đoạn mới.

3. Đường lối thực hiện đại khai phát miền Tây giai đoạn mới cụ thể hơn

So với giai đoạn đầu, tại Hội nghị đại khai phát miền Tây, Thủ tướng Ôn Gia Bảo đã xác định cụ thể đường lối chủ yếu thúc đẩy đại khai phát miền Tây trong giai đoạn 10 năm tới theo 5 nội dung sau đây:

Một là, đi sâu thúc đẩy đại khai phát miền Tây giai đoạn tới phải lấy bồi dưỡng các ngành nghề ưu thế đặc sắc làm chủ đạo. Miền Tây phải ra sức phát triển ngành nông nghiệp chăn nuôi, hiện đại hoá công nghiệp và ngành dịch vụ, đẩy nhanh xây dựng hệ thống các ngành nghề hiện đại, chuyển biến ưu thế tài nguyên của khu vực miền Tây sang ưu thế kinh tế.

Hai là, đi sâu thúc đẩy đại khai phát miền Tây giai đoạn 10 năm tiếp theo phải lấy bảo đảm và cải thiện dân sinh làm điểm xuất phát và đích đến. Tăng

cường mức độ hỗ trợ chuyển dịch chi trả mang tính cân bằng ở miền Tây, thúc đẩy bình đẳng hoá dịch vụ công cơ bản giữa các vùng miền; trọng điểm hỗ trợ dùng cho các chuyên mục phát triển giáo dục, y tế, bảo đảm xã hội, xoá đói giảm nghèo ưu tiên cho miền Tây; các hạng mục đầu tư của Trung ương đầu tư trọng điểm vào các lĩnh vực như công trình dân sinh, cơ sở hạ tầng ở miền Tây.

Ba là, đi sâu thúc đẩy đại khai phát miền Tây phải lấy cải cách mở cửa làm động lực. Phát huy đầy đủ vai trò thúc đẩy Chính phủ và cơ chế thị trường, tăng cường toàn diện sức sống đại khai phát miền Tây. Khuyến khích và hỗ trợ miền Tây tìm tòi, đi đầu thực hiện, thử nghiệm, hỗ trợ miền Tây mở rộng mở cửa đối nội đối ngoại, tận dụng tốt hơn nữa hai thị trường, hai loại tài nguyên.

Bốn là, đi sâu thúc đẩy đại khai phát miền Tây giai đoạn mới phải lấy xây dựng sinh thái và bảo vệ môi trường làm cơ sở, đẩy nhanh thực thi các chính sách đền bù sinh thái có lợi cho bảo vệ môi trường, từng bước nâng cao tiêu chuẩn đền bù lợi ích sinh thái rừng công ích cấp quốc gia, tăng cường hỗ trợ chuyển dịch mang tính cân bằng đối với các khu chức năng sinh thái trọng điểm ở khu vực thượng du.

Năm là, đi sâu thúc đẩy đại khai phát miền Tây giai đoạn mới phải lấy khu kinh tế trọng yếu làm động cơ phát triển, thực hiện sự kết hợp giữa thúc đẩy tổng thể với đột phá có trọng điểm, nâng cao lợi ích tổng hợp của đại khai phát miền Tây. Đẩy nhanh xây dựng cơ sở hạ tầng ở

miền Tây, tăng cường có trọng điểm xây dựng mạng lưới giao thông, cơ sở hạ tầng thông tin và thủy lợi tổng hợp. Thúc đẩy phát triển các khu kinh tế Thành Du, Quan Trung-Thiên Thủy và Vịnh Bắc Bộ Quảng Tây, hỗ trợ phát triển các khu kinh tế Bao Đầu, khu kinh tế Ngân Xuyên, khu kinh tế phía Bắc dãy Thiên Sơn (Tân Cương), khu kinh tế Lan Châu, Tây Ninh, Cách Nhĩ Mộc, Thiểm Tây-Cam Túc- Ninh Hạ, bồi dưỡng các khu kinh tế Điền Trung, Kiên Trung, khu kinh tế ven sông Hoàng Hà Ninh Hạ, khu kinh tế ven các con sông ở Tây Tạng, hình thành điểm cao chiến lược mới có vai trò lan toả và lôi kéo đối với các khu vực xung quanh.

4. Cấp độ phát triển của đại khai phát miền Tây giai đoạn mới đi sâu hơn

Theo nhiều học giả Trung Quốc, trong Văn kiện chỉ đạo đại khai phát miền Tây của Đảng và Chính phủ Trung Quốc, đã cho thấy cấp độ phát triển của đại khai phát miền Tây trong giai đoạn tới sẽ đi vào chiều sâu hơn. *Một mặt*, nội dung chủ yếu của phát triển là nâng cấp từ xây dựng cơ sở hạ tầng lên thành năng lực bảo đảm phát triển. Trên cơ sở thành quả thực hiện của 10 năm trước, lãnh đạo Trung Quốc đưa ra yêu cầu phải từng bước nâng cao năng lực bảo đảm phát triển, đẩy nhanh xây dựng hệ thống cơ sở hạ tầng và tám lá chắn an toàn sinh thái quốc gia hiện đại hóa có chức năng đồng bộ, hiệu quả an ninh cao, đẩy nhanh hình thành mạng lưới giao thông vận tải tổng hợp liên thông, bao

phủ khắp thành thị và nông thôn, tăng cường qui hoạch xây dựng thủy lợi, thúc đẩy xây dựng đường lưới điện và đường ống dẫn dầu khí, đẩy nhanh xây dựng cơ sở hạ tầng thông tin, ra sức phát triển kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn.

Mặt khác, phương thức phát triển chủ yếu sẽ thực hiện bước chuyển biến theo hướng điều chỉnh kết cấu ngành nghề, chuyển biến từ phát triển các ngành nghề thông thường sang phát triển các ngành nghề ưu thế đặc sắc. Lãnh đạo Trung Quốc đưa ra yêu cầu phải thúc đẩy chuyển đổi phương thức phát triển kinh tế và điều chỉnh cơ cấu kinh tế, phát triển ngành nghề ưu thế đặc sắc, thúc đẩy tự chủ sáng tạo, hình thành cục diện mới nhiều ngành nghề cùng phát triển nhịp nhàng, hài hòa. Đồng thời, đẩy nhanh xây dựng hệ thống ngành nghề hiện đại, để chuyển biến ưu thế tài nguyên của miền Tây thành ưu thế kinh tế. Đối với các doanh nghiệp kinh doanh các ngành nghề được nhà nước khuyến khích phát triển ở miền Tây, sẽ được giảm 15% thuế thu nhập doanh nghiệp; việc thu thuế các loại tài nguyên như than đá, dầu thô, khí thiên nhiên sẽ thay đổi từ trưng thu thuế theo số lượng sang trưng thu thuế theo giá cả.

5. Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới chú trọng nhiều hơn đến mục tiêu lấy con người làm gốc, ra sức phát triển sự nghiệp xã hội lấy bảo đảm và cải thiện dân sinh làm trọng điểm

Trong thời kỳ 10 năm đầu, mục tiêu và chính sách của chiến lược phát triển

miền Tây chú trọng nhiều hơn đến xây dựng cơ sở hạ tầng và bảo vệ môi trường sinh thái. Bước sang giai đoạn mới, trong bối cảnh phát triển chung với phương châm “lấy con người làm gốc”, đại khai phát miền Tây coi xây dựng xã hội lấy cải thiện dân sinh làm hạt nhân là nhiệm vụ trọng điểm đặt ngang với việc tiếp tục hoàn thiện cơ sở hạ tầng, bảo vệ và xây dựng sinh thái. Có thể thấy, những biện pháp chiến lược của giai đoạn này đều được triển khai xoay quanh vấn đề dân sinh, mục đích là nâng cao chất lượng và mức sống của người dân miền Tây.

Trong phần 8 của bản Văn kiện “*Một số ý kiến của Trung ương Đảng và Quốc Vụ viện về việc đi sâu thực thi đại khai phát miền Tây*” có nêu rõ: Bảo đảm và cải thiện dân sinh là sự kết hợp quan trọng giữa đẩy nhanh phát triển kinh tế với thúc đẩy xã hội hài hòa. Phải đẩy nhanh xây dựng xã hội lấy cải thiện dân sinh làm trọng điểm, xây dựng hệ thống dịch vụ công bao phủ thành thị-nông thôn, đầu tư có liên quan của Trung ương phải ưu tiên cho miền Tây, thúc đẩy bình đẳng hóa dịch vụ công cơ bản. Trong đó tập trung vào các phương diện: Ưu tiên phát triển sự nghiệp giáo dục, nâng cao năng lực dịch vụ y tế khám chữa bệnh, mở rộng việc làm, nâng cao trình độ an sinh xã hội, tích cực phát triển sự nghiệp văn hóa, thể dục thể thao.

Trong giai đoạn đầu, nhờ có đầu tư và những chính sách hỗ trợ của Trung ương, kinh tế miền Tây tăng trưởng nhanh chóng. Tuy nhiên, sự tăng trưởng nhanh

chóng của kinh tế cũng gây ra áp lực với môi trường và chuyển đổi mô hình xã hội. Song cũng phải nhận thấy rằng, nhờ có sự đầu tư trong giai đoạn đầu, khu vực miền Tây mới có được nền tảng phát triển, mới có thể tiến hành xây dựng toàn diện hài hòa kinh tế và xã hội trong giai đoạn tiếp theo. Việc Trung Quốc nhấn mạnh xây dựng xã hội trong thời kỳ này là bước chuyển biến nhằm thực hiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả vào năm 2020.

6. Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới chú trọng nhiều hơn đến phát triển một cách khoa học

Đại khai phát miền Tây giai đoạn tới sẽ chuyển biến từ phương thức phát triển ưu tiên hiệu suất của thời kỳ trước đó sang thành phương thức phát triển nhất thể hóa theo đuổi mục tiêu công bằng. *Thứ nhất*, đại khai phát miền Tây giai đoạn tới sẽ thực hiện sự phát triển nhất thể hóa thành thị - nông thôn, Chính phủ Trung Quốc sẽ gia tăng mức độ hỗ trợ chính sách, thực hiện phát triển nhịp nhàng, hài hòa có tính toán chung giữa thành thị và nông thôn, mở rộng không gian phát triển kinh tế mới, đưa đại khai phát miền Tây lên một trình độ mới. *Thứ hai*, đại khai phát miền Tây giai đoạn tới sẽ thực hiện sự phát triển nhất thể hóa kinh tế và xã hội. Nhà nước sẽ nhấn mạnh hơn vấn đề phát triển kinh tế hỗ trợ cho phát triển sự nghiệp xã hội, Chính phủ sẽ ngày càng đầu tư nhiều tiền của hơn vào sự nghiệp xã hội. *Thứ ba*, đại khai phát miền Tây giai đoạn mới sẽ thực hiện sự

phát triển nhất thể hóa giữa các vùng miền. Trung ương ĐCS Trung Quốc đưa ra phương châm phải kết hợp giữa thực hiện thúc đẩy toàn diện với đột phá vào trọng điểm, nâng cao hiệu quả tổng hợp của đại khai phát miền Tây. *Một mặt* thúc đẩy phát triển các khu kinh tế trọng điểm như khu kinh tế Thành Du, khu kinh tế Quan Trung – Thiên Thủy, khu kinh tế Vịnh Bắc Bộ, khu kinh tế Lương Giang Trùng Khánh v.v..., hỗ trợ các thành phố và khu vực trọng điểm ở miền Tây, hình thành cao điểm chiến lược mới có vai trò bức xạ và lôi kéo đối với các khu vực xung quanh. *Mặt khác*, coi các khu vực khó khăn như khu vực phía Nam Tân Cương, khu vực cao nguyên phía Đông Thanh Tạng, khu vực Vũ Lăng, khu vực Ô Mông, khu vực biên giới phía Tây Vân Nam, khu vực Tần Ba Sơn – Lục Bàn là trọng điểm phát triển, tăng cường mức độ phát triển xóa đói giảm nghèo, thúc đẩy toàn bộ khu vực miền Tây phát triển ổn định. *Thứ tư*, đại khai phát miền Tây giai đoạn mới sẽ thực hiện sự phát triển nhất thể hóa giữa các dân tộc, làm tốt công tác dân tộc và công tác tôn giáo, quán triệt toàn diện chính sách dân tộc và chính sách tôn giáo của ĐCS Trung Quốc, thúc đẩy các dân tộc chung sống hòa thuận, phát triển hài hòa.

7. Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới sẽ chú trọng hơn đến chất lượng phát triển kinh tế, bồi dưỡng và tăng cường năng lực tự phát triển của miền Tây

Để thực hiện mục tiêu đưa miền Tây phát triển lên một tầm cao hơn, Trung

ương Đảng và Chính phủ Trung Quốc xác định phương thức phát triển kinh tế của miền Tây trong giai đoạn tới sẽ chuyển biến từ mục tiêu chạy theo tổng lượng phát triển kinh tế sang mục tiêu điều chỉnh và ưu hóa cơ cấu kinh tế, thực hiện phát triển kinh tế bền vững lâu dài, chuyển biến mục tiêu từ chạy theo tốc độ phát triển kinh tế sang theo đuổi hiệu quả phát triển kinh tế, thực hiện bước chuyển biến từ đơn thuần chạy theo thu nhập kinh tế sang theo đuổi sự cộng sinh hài hòa giữa kinh tế và môi trường, hình thành sự phát triển hỗ trợ lẫn nhau giữa con người và tài nguyên. Ngoài ra, Trung Quốc cũng đưa ra yêu cầu bồi dưỡng và tăng cường năng lực tự phát triển của miền Tây. Thời kỳ đầu, do những bất cập về chính sách (như chính sách định giá tài nguyên, thuế tài nguyên...) và điều kiện kinh tế thị trường, một lượng lớn tài nguyên ở miền Tây bị chuyển về miền Đông với giá thành thấp, miền Tây trở thành cơ sở thu gom nguyên liệu, “bán tài nguyên” cho miền Đông. Mặc dù cách làm này tạm thời có thể mang lại sự tăng trưởng GDP nhanh chóng, nhưng nó không phải là sự phát triển một cách bền vững. Chính vì thế, trong giai đoạn tiếp theo của đại khai phát miền Tây, Trung Quốc đưa ra vấn đề chú trọng hơn đến nâng cao năng lực tăng trưởng nội sinh và năng lực tự phát triển của miền Tây bằng chiến lược thúc đẩy công nghiệp hóa kiểu mới và phát triển ngành nghề ưu thế đặc sắc của khu vực này.

Trong thời gian tới, đại khai phát miền Tây sẽ có sự chuyển biến thay đổi dần cục diện “miền Tây khai thác xuất khẩu tài nguyên, miền Đông gia công chế tạo”, phát triển tại chỗ ngành gia công chế tạo, chú trọng hơn việc khai thác tài nguyên với bảo vệ môi trường, tăng cường năng lực tự phát triển của miền Tây, giảm dần sự phụ thuộc vào Trung ương, thực hiện phát triển bền vững.

8. Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới sẽ tăng cường hơn nữa mức độ mở cửa đối ngoại

Tại Triển lãm quốc tế miền Tây lần thứ X (tháng 10 năm 2009), Thủ tướng Trung Quốc Ôn Gia Bảo đã nhấn mạnh đại khai phát miền Tây giai đoạn mới sẽ tăng cường mạnh mẽ hơn nữa hợp tác quốc tế. Điều này đã được cụ thể hóa trong Văn kiện “*Một số ý kiến của Trung ương Đảng và Quốc Vụ viện về việc đi sâu thực thi đại khai phát miền Tây*”. Trong văn kiện có ghi rõ: “Nâng cao trình độ mở cửa phát triển với các vùng xung quanh. Tận dụng các sân chơi hợp tác kinh tế như Tổ chức Hợp tác Thượng Hải, Khu mậu dịch tự do Trung Quốc – ASEAN, hợp tác kinh tế Tiểu vùng sông Mêkông mở rộng và hợp tác kinh tế khu vực Trung Á, đi sâu phát triển hợp tác với các nước xung quanh... Tiếp tục tăng cường xây dựng các thành thị cửa khẩu ở vùng biên giới trọng điểm, thúc đẩy phát triển khu hợp tác kinh tế biên giới, thúc đẩy chuyển dịch thương mại gia công về các thành thị cửa khẩu ở biên giới...”.

Các học giả Trung Quốc đánh giá, đại khai phát miền Tây 10 năm tiếp theo đang có những cơ hội phát triển to lớn với sự hậu thuẫn chính sách của Chính phủ, đó là việc Chính phủ đặc biệt chú trọng mở cửa và hợp tác với các nước xung quanh, chú trọng nhiều hơn đến phát triển và hợp tác kinh tế ở các vùng biên giới. Trên thực tế, trong mấy năm trở lại đây, ngày càng có nhiều các doanh nghiệp đa quốc gia đến miền Tây tìm cơ hội làm ăn. Giới truyền thông Trung Quốc cũng đã khái quát phương hướng phát triển của đại khai phát miền Tây trong 10 năm tới là từ “khai phát” sang “mở cửa”.

Tóm lại, so với thời kỳ 10 năm đầu tiên, trọng điểm chiến lược đại khai phát miền Tây trong giai đoạn 10 năm tiếp theo có nhiều điểm tương đồng và giao thoa, đặc biệt là trong lĩnh vực xây dựng cơ sở hạ tầng và bảo vệ môi trường sinh thái, nhưng về tư tưởng tổng thể có đã có sự chuyển biến đó là: Sự chỉ đạo chính sách hỗ trợ phân hóa rõ nét hơn, cụ thể hơn, hoàn thiện hơn; động lực phát triển sáng tạo hơn, cơ cấu ngành nghề điều chỉnh từ trình độ thấp sang trình độ cao, tài nguyên chuyển từ xuất khẩu nguyên liệu thô sang xuất khẩu sản phẩm gia công chế biến chuyên sâu, trọng điểm xây dựng từ xây dựng cơ sở hạ tầng sang cải thiện dân sinh làm hạt nhân, từ xây dựng kinh tế sang chú trọng hơn đến xã hội hài hòa, phương hướng hỗ trợ chuyển từ chi viện sang tăng cường năng

lực nội sinh, quản lý chuyển từ Chính phủ độc quyền quản lý sang Chính phủ và các tổ chức xã hội hiệp đồng, phương thức từ mô hình số lượng sang mô hình chất lượng, từ chú trọng xây dựng môi trường cứng sang chú trọng hơn xây dựng môi trường mềm. Bên cạnh đó, nhờ những chính sách ưu đãi nhiều hơn, sự phát triển của miền Tây trong tương lai cũng sẽ mở cửa hơn, thu hút các nhà đầu tư tư nhân cũng như các nhà đầu tư nước ngoài đến đây tìm cơ hội làm ăn nhiều hơn. Các nhà lãnh đạo Trung Quốc tin tưởng rằng những chuyển biến tích cực đó sẽ là nền tảng đưa miền Tây phát triển lên một tầm cao hơn trong thời gian tới.

CHÚ THÍCH:

(1) Chiến lược Đại khai phát miền Tây 10 năm thực thi: Tương lai phát triển chuyển sang hướng mở cửa. http://www.china.com.cn/economic/txt/2010-01/10/content_19208091.htm

(2) Bài phát biểu của Hồ Cẩm Đào tại Hội nghị Công tác Đại khai phát miền Tây, tổ chức ngày 5-6/7/2010. http://news.xinhuanet.com/video/2010-07/07/content_13822075

(3) Bạch Vĩnh Tú, Triệu Vĩ Vĩ. Bối cảnh, đặc điểm và biện pháp của Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới. Tạp chí Cải cách thể chế kinh tế, số 5 năm 2010, trang 134.

(4) Nhà Kinh tế học người Mỹ đạt giải Nobel Kinh tế - GS Đại học Chicago Robert Fogel ước đoán năm 2040 GDP Trung Quốc sẽ đạt 123.000 tỉ USD (chiếm khoảng 40% GDP

toàn cầu), vượt qua Mỹ (chiếm khoảng 14% GDP toàn cầu), đứng đầu thế giới. <http://money.163.com/10/0104/16/5S6SEI2J00252G50.html>

(5) 10 năm tới Đại khai phát miền Tây chuyển sang lấy cải thiện dân sinh làm hạt nhân.

(6) Ưu thế phát triển sau là đặc trưng chủ yếu trong tăng trưởng kinh tế tốc độ cao của Trung Quốc trong 30 năm trước

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tôn Lực, Tưởng Anh. *Sách lược nước lớn: Chiến lược phát triển vùng miền của Trung Quốc trên con đường hướng tới nước lớn*. Nxb Nhân dân Nhật báo, năm 2009.

2. Thông tri của Quốc Vụ viện Trung Quốc về một số biện pháp chính sách thực thi Đại khai phát miền Tây, ngày 26-10-2001. Mạng <http://moe.edu.cn/edoas/website18/72/info8772.htm>

3. Một số ý kiến của Trung ương Đảng và Quốc Vụ viện Trung Quốc về việc đi sâu thực thi chiến lược Đại khai phát miền Tây. Mạng http://www.gzqz.gov.cn/Html/2011_09_05/60820_61409_2011_09_05_61700.html

4. Bài phát biểu của Hồ Cẩm Đào tại Hội nghị Công tác Đại khai phát miền Tây, tổ chức ngày 5-6/7/2010. http://news.xinhuanet.com/video/2010-07/07/content_13822075

5. Sách xanh miền Tây “Bảo cáo phát triển kinh tế miền Tây Trung Quốc (2010)”. http://www.china.com.cn/news/2010-07/24/content_20564275.htm

6. Bạch Vĩnh Tú, Triệu Vĩ Vĩ. *Bối cảnh, đặc điểm và biện pháp của Đại khai phát miền Tây giai đoạn mới*. Tạp chí Cải cách thể chế kinh tế, số 5-2010.

